

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De Wet dualisering heeft behoefte aan referendum

Voermans, W.J.M.

Citation

Voermans, W. J. M. (2010). De Wet dualisering heeft behoefte aan referendum. *Bn Destem*, 18.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/15066>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/15066>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De Wet dualisering heeft behoefte aan referendum

De Wet dualisering is uitmond in een waar slachthuis. Meer dan vijfhonderd wethouders zijn opgestapt. Tijd om het systeem aan te passen.

door **Wim Voermans**

Op 7 maart 2002 werd de Wet dualisering gemeentebestuur ingevoerd in Nederland. De gemeentelijke democratie zou meer moeten gaan werken als de parlementaire democratie in Den Haag. Een wethouder kon voortaan geen lid meer zijn van de gemeenteraad. Om in zo'n situatie te kunnen besturen, was het steeds belangrijker na de verkiezingen goede coalitieakkoorden af te sluiten. Ook heeft de wethouder het vertrouwen nodig van de meerderheid van de ge-

meenteraad. Zo niet, dan moet hij opstappen. Het lijkt allemaal logisch en herkenbaar. Toch is dat systeem uitmond in een waar slachthuis. Na 2002 zijn meer dan vijfhonderd wethouders in Nederland opgestapt. Gemeentebesturen kraken door de politieke beweeglijkheid en soms korte lontjes in gemeenteraden in hun voegen. Je bent eigenlijk wel zowat gek als je in een gemeente nog wethouder wilt worden. De overlevingskansen zijn niet goed, het is vaak ondankbaar werk en je moet er meestal nog voor verhuizen ook. Een baan voor zelfkastijders, avonturiers, mensen waarvan je uit de daad van hun ambtsaanvaarding af kunt leiden dat kansberekening niet hun sterke kant is. Niet dat het vroeger zoveel beter was. Het gemeentebestuur zoals we dat tot ongeveer 1970 kende, stond - zeker in kleine en middelgrote gemeenten - eigenlijk onder gezag van benoemde rijksafgeezanten (burgemeesters). Door hun bestuurlijke kennis en onafhankelijke

Wim Voermans

positie namen ze een dominante positie in. Een al eveneens professionele gemeentesecretaris die de burgemeester ten dienste stond, verstevigde de greep van de burgemeester op het bestuur. Dat veranderde vanaf de jaren zeventig. Gemeentebesturen democratiseerden als het ware van binnenuit. Lokale partijen werden belangrijker en wethouders machtiger. Punt was wel dat partijen vaak machtiger werden doordat het een

soort verlengstukken waren van nationale partijen. De macht van de wethouders nam ook juist toe doordat ze - vanwege hun fractievoorzitterschap - zoveel greep konden houden op hun eigen politieke groepering. Reden om op de slippen van de bestuurlijke vernieuwing daar een eind aan te maken. Een commissie werkte een jaar en binnen een jaar was het ingevoerd. Te snel allemaal blijkt nu. Dualisering destabiliseert het gemeentebestuur. Er is straks geen wethouder meer te vinden. Allemaal het gevolg van die denkfout in 2002. Parlementaire democratie als in Den Haag werkt niet in gemeenten. Het bestuur kan daar niet terugslaan. Zo kan in geval van gebrek aan vertrouwen in de Tweede Kamer de regering vervroegde verkiezingen uitschrijven. En dat is nou net iets wat een college van B en W niet kan. Data voor gemeenteraadsverkiezingen liggen vast. En daarmee is voor de gemeenteraad de vertrouwenskwestie ook volstrekt gra-

Wat moet er dan wel gebeuren? Dualisering is niet terug te draaien en de eerdere situatie was ook niet goed. Als de raad het vertrouwen opzegt in een wethouder of het college, moet het voor het college van B en W mogelijk zijn een referendum uit te schrijven. De vraag zou moeten zijn of er nieuwe - tussentijdse - verkiezingen moeten komen. Een gemeente zou met die uitslag dan naar de regering kunnen die daarin dan zou kunnen be-willigen of niet. Er moet daarvoor dan eerst wel een wet worden gemaakt. Zo'n systeem heeft twee voordelen. Het maakt lokale democratie onafhankelijker van nationale democratie. Daarnaast brengt het balans in de dualisering, het bestuur kan terugslaan. Mijn inschatting is dat zo'n referendum weinig gebruikt gaat worden. Het dwingt de gemeenteraad echter wel tot nadenken over de gevolgen van het opzeggen van vertrouwen. Wim Voermans is hoogleraar staatsrecht aan de Universiteit Leiden